

Апстракт: Водећа идеологија САД и ЕУ у домену друштвених односа јесте идеологија „цивилног друштва“. Та идеја је рођена у Европи и САД у условима релативно хомогене верске ситуације. Кад су практично постојале само две значајне, сродне конфесије: римокатолицизам и протестантизам. У међувремену, верска слика света а нарочито подручје ЕУ и САД битно је измењена. Самим тим, верска база за цивилно друштво се променила. Због тога ће у овом тексту бити анализирана нова верска слика света.

Кључне речи: верска слика, промене, политикологија религије, демократија, демографија

Религијска слика света се, после Другог светског рата, знатно усложнила. Економски развој Европе, Аустралије и САД, политичка несигурност у појединим крајевима планете утицале су, поред осталих услова, на верске миграције.² Тако да данас имамо веће присуство неких верских заједница у регионима где су раније биле малобројне. Све то изазива озбиљне политичке последице. Стога ће овај рад анализирати те последице са тачке гледишта политикологије религије.³

Посебно је видљиво кретање муслимана. Муслимани су верска заједница са веома пронаталитетном политиком, заснованом на њиховом верском учењу и целокупном систему друштвених односа. Тако да у исламском свету постоји веома велики извор живе радне снаге која не може да нађе посао и, као таква, приморана је да се креће трбухом за хлебом тамо где посла има. А опет, са друге стране, слабљење религиозности на Западу, где је достигнут завидан привредни развој, довео је до опадања стопе

---

* Аутор је редовни професор Факултета политичких наука, Београд; e-mail: jevticmiroljub@yahoo.com

¹ Овај рад рађен је у оквиру пројекта 179008 Министарства за науку Србије.

² Rana P. B., Singh, Heritage Contestation and Context of Religion: Political Scenario from South Asia, *Политикологија религије*, бр. 1/2008, година 2. Доступно и на http://www.politicsandreligionjournal.com/images/pdf_files/engleski/volume2_no1/08_singh.pdf (12.9.2011)

³ Miroljub Jevtic, Political Science and Religion, *Политикологија религије*, бр.1/2007, година 1. Доступно и на http://www.politicsandreligionjournal.com/images/pdf_files/engleski/volume1_no1/Political_science_and_religion.pdf (3.9.2011)

рађања и изазвао хроничан недостатак радне снаге, чији је највећи извор свет који је задржао пронаталитетан однос према породици. Али нису се кретали само муслимани. Крећу се и хиндуси, будисти, конфучијанци и поједини хришћани према земљама које нису њихово традиционално станиште. Тако да данас имамо занимљиву религијску географију. Хиндуси, чија је природна средина Индија, данас су већина, било релативна било апсолутна, у веома удаљеним подручјима од Индије. Тако нпр. на острву Маурицијус, које је и независна држава, хиндуси чине већину, од преко 52% укупног становништва.⁴ У Гвајани су знатна мањина, од 35%⁵. На Фиџију такође, где их има око 38%⁶, тако да се види да су веома значајна заједница. Поред тога, хинду заједнице живе у знатном броју у Енглеској односно Британији, САД, Аустралији и развијеним европским земљама.

Са отварањем Кине и број Кинеза, који припадају конфучијанској културној традицији, постао је веома видљив и то широм Европе. Кинези су одувек ишли послом у Америку, Аустралију и Европу. Кинеска насеља су тамо прилично стара. Али је тај процес интензивирао после реформи које је у Кини почео да спроводи Денг Сијао Пинг, односно после смрти Мао Це Тунга. Некада етаблирани „чајна тауни“⁴, у дијаспори су вишеструко увећани. Данас у неким градовима Канаде, нпр. Ванкуверу, Кинези чине видљиву етничку групу, а самим тим и конфучијанска религија представља једну од бројнијих религијских заједница у граду. Према попису, Кинеза има 402,000 или 19.16%.⁷ Посебно је занимљива слика везана за, поменуто, муслиманску емиграцију. Муслимани имају веома висок наталитет и могућност да сматрају пожељним да велики део популације исламских земаља напусти матичне државе и оде да живи другде на земљиној кугли. Муслимани различитог етничког порекла данас су веома бројни широм Европе.

Према незваничним руским проценама, у Москви живи преко милион муслимана.⁸ Према демографским подацима из 2002, у Русији живи 14,500000 муслимана. Али муслиманске власти процењују да их је око 20000000. По подацима које даје један од водећих руских исламолога, Алексеј Малашенко, најбројнија је татарска етничка група, којих има око 3000000, Башкира има око 1,600000. Али руски извори процењују да у Русији живи легално или илегално и око 1,500000 Азера, око милион

⁴ 2008 *The New York Times Almanac*, стр. 628.

⁵ Исто, стр. 586.

⁶ Исто, стр. 573.

⁷ http://en.wikipedia.org/wiki/Demographics_of_Vancouver#Chinese_origins

⁸ http://starisajt.nspm.rs/Debate/2005_CP_malashenko1.htm (Доступно 14.9.2011)

Казаха, затим неколико стотина хиљада Узбека. Руски муслимани, према официјелним подацима, имају преко 5000 џамија и око 100 медреса и универзитета⁹.

Осим у Русији, ислам је веома присутан и у осталим, пре свега високоразвијеним земљама Европске уније. У Француској већину муслимана чине досељеници из некадашњег француског Магреба: Марока, Алжира и Туниса, али и из земаља црне Африке које су некада биле француске колоније, какве су Сенегал, Гвинеја, Мали, Нигер, Чад и друге. Број муслимана у Француској немогуће је проценити, јер се ради о људима који су француски држављани, људима са радним дозволама и бројним емигрантима који нису ни у каквој полицијској евиденцији, јер бораве на црно широм Француске. Број муслимана се процењује од 5-10% укупне популације.¹⁰ Муслимани су као део француског колонијалног царства долазили у Француску још од 19. века. Али се масовније присуство омогућило после Првог светског рата, када је у знак захвалности муслиманским регрутима из франкофонске Африке почела градња велике париске џамије 1922. године¹¹. Данас муслимани чине више него видљив део великих француских градова. Бројне су њихове богомоље, културни центри и слично. Око два милиона муслимана живи у ширем региону Париза.¹² Град Марсеј има огромну муслиманску заједницу са око 200.000 верника.¹³ Поједини делови града имају сасвим муслимански лик. Али је врло важно рећи да Марсеј представља и трећу највећу урбану јеврејску насеобину у Европи са заједницом од око 80.000 Јевреја.¹⁴ Скоро исто толико има и припадника јерменске апостолске грегоријанске цркве.¹⁵ Процењује се да у Марсеју живи и око 3000 будиста. Све то показује колико се верска слика Европе мења.

Велика Британија има сличну ситуацију. Империјална историја ове земље проширила је енглеску културу широм света, па је британско острво постало веома атрактивно за становнике некадашњих колонија. Данас се процењује да је број муслимана у укупном становништву око

---

⁹ Исто.

¹⁰ 2008 *The New York Times Almanac*, стр. 574.

¹¹ http://www.mosquee-de-paris.org/index.php?option=com_content&view=article&id=19&Itemid=50 (доступно 14.9.2011)

¹² <http://www.euro-islam.info/country-profiles/city-profiles/paris> (9.9.2011)

¹³ <http://www.lejdd.fr/Societe/Actualite/A-Marseille-le-ras-le-bol-des-musulmans-188601> (9.9.2011)

¹⁴ <http://en.wikipedia.org/wiki/Marseille#Population> (4.9.2011)

¹⁵ <http://www.monde-diplomatique.fr/1997/07/PONS/8843> (9-9.2011)

1.500.000¹⁶. Или, како процењује „Преглед радне снаге“ Британије, у тој земљи живи 2.422.000 муслимана, претежно из Бангладеша, Пакистана и Индије, али и из Сомалије, Индонезије итд.¹⁷ Према попису из 2001, у Британији живи и око 500.000 Хиндуса.¹⁸ Они су претежно настањени у Енглеској, а у самом Лондону живи половина свих британских хиндуса.

Посебно је значајна британска јеврејска заједница. Она је пета јеврејска заједница у читавом свету са око 350.000 припадника.¹⁹ Али се та цифра односи само на религиозне Јевреје и не подразумева оне Јевреје који су престали да буду религиозни, па своје јеврејство истичу само као етничку чињеницу. Значајно је за политикологију религије да је, према истраживањима стручњака за британско јеврејство, 75% новорођене деце код тамошњих Јевреја рођено у ултраортодоксним породицама. Па стога будућност јеврејства у Британији припада ултраконзервативним Јеврејима.²⁰ Колики значај они имају за политикологију религије види се из податка да су Британци још давно имали као најистакнутије политичаре припаднике јеврејске заједнице или људе јеврејског порекла. Најпознатији међу њима је свакако председник владе Бенџамин Дизраели. Он је премијер постао 1874, значи још јако давно, али је важно истаћи да је он то постао као хришћанин и да је само јеврејског порекла.²¹

Следећа верска заједница, настала такође као последица колонијализма, јесте заједница Сика. Процењује се да је 2001. у Британији живело око 336.000 Сика. Први храм Сика подигнут је у Британији још 1911. године.²²

Трећа значајна земља Европе са знатно измењеном религиозном сликом јесте Немачка. Њена ситуација је другачија од претходна два случаја, јер она скоро да није имала колоније. Међутим, привредни бум који је доживела после Другог светског рата и нагли пад наталитета условили су одржање економског нивоа развоја увозом радне снаге. Тако су у развијену Немачку похрлиле масе радника које су тражиле посао, а велики број њих је различите вероисповести од домицилног становништва. Најбројнији дошљаци су исламске вероисповести. Њих има око 3.300.000, од којих око милион има немачко држављанство. У етничком смислу, најбројнији

¹⁶ 2008 *The New York Times Almanac*, стр. 696.

¹⁷ Chris Allen, *Fear and loathing: The Political Discourse in Relation to Muslims and Islam in British Contemporary Setting*, *Политикологија религије*, 2/2010, 4.

¹⁸ 2008 *The New York Times Almanac*, исто.

¹⁹ Исто.

²⁰ <http://news.bbc.co.uk/2/hi/7411877.stm> (16.9.2011)

²¹ <http://www.spartacus.schoolnet.co.uk/PRdisraeli.htm>

²² <http://www.sikhsinbritain.com> (16.9.2011)

су Турци. После муслимана, међу новодошлим припадницима других вера најбројнији су православни. Њихов број је, према немачким подацима, око 1.800.000. Будиста има 245.000, Хиндуса има око 100.000.²³

Посебно је интересантан случај Бенелукса. У све три земље Бенелукса припадници других нетрадиционалних религија су веома бројни. Белгија је као билингвална земља била веома привлачна за муслимане из франкофонских колонија. Мароканци, Алжирци и црни муслимани су пристигли у великом броју у Белгију. Фламанска заједница чак оптужује Валонце да су као франкофони желели да приливом других франкофона појачају своју бројност у Белгији, јер су Фламанци бројнији. Сада је присуство муслимана у Белгији толико велико да неке процене кажу да они данас чине трећину становника Брисела и да је због њиховог наталитета најчешће мушко име које се додељује код бриселских матичара Мухамед.²⁴

Холандија је у првој деценији 21. века постала веома интересантна због низа инцидената који су се збили на основу верских мотива. Тако је дошло до тешког убиства режисера Теа Ван Гога.²⁵ Њега је због оштрих ставова о исламу убио Холанђанин мароканског порекла. То је изазвало оштре поделе у до тада веома либералној Холандији. Па је чак родило и страх код великог процента холандске популације да је сукоб са усељеним муслиманима неизбежан, те да стога Холандија као демократска земља нема перспективу. Све то је резултирало да је популистичка „Партија слободе“ Герта Вилдерса, основана 2006. године, на изборима 2010. освојила 15,5% гласова и 24 места од укупно 150 места у парламенту Холандије. Сви аналитичари се слажу да Вилдерс никада не би освојио толико гласова да није испољио изразити антиисламски став. Зашто је то проблем види се из податка да у Холандији живи 944.000 или 5,8% муслимана. Политика Партије слободе је практично основана са циљем да се реши проблем који је у Холандији избио због муслиманских верских захтева према холандској држави. Вилдерс упозорава холандску јавност да је, *како он мисли*, ислам агресивна религија која је таква према свом учењу. Број гласова који је добио очигледно доказује да они који су подржали ову политичку опцију заиста верују у такву слику ислама.²⁶

²³ 2008 *The New York Times Almanac*, стр. 579, или http://en.wikipedia.org/wiki/Religion_in_Germany (16.9.2011)

²⁴ L'islam, première religion à Bruxelles dans vingt ans *LE FIGARO*, 21/03/2008, Париз.

²⁵ <http://www.thevangogh.nl> или http://en.wikipedia.org/wiki/Theo_van_Gogh_%28film_director%29 (Доступан 12.9.2011)

²⁶ <http://www.geertwilders.nl> (16.9.2011)

Осим ових земаља и друге државе развијене Западне Европе имају измењену верску слику, јер се и у њих слио велики број имиграната нехришћанског порекла. Таква је ситуација у Скандинавији, посебно у Шпанији и Италији. Ове последње две земље су најближе муслиманској северној Африци, из које свакога дана таласи избеглица пристижу разним примитивним пловилима или уз помоћ шверцера људима. Шпанија је посебно занимљива муслиманским емигрантима не само због близине, јер је од афичког тла дели само уски гибралтарски мореуз, већ и због заједничке историје. Шпанија је у 8. веку била покорена од муслиманских Арапа и неки њени делови су остали под муслиманском влашћу до 1492. године. За то време, дуго 7 векова, створили су плодну цивилизацију, чији споменици и данас красе шпанске покрајине а посебно Андалузију, коју су Шпанци последњу ослободили муслиманске власти.²⁷ Према исламском учењу, задатак муслимана је да спасу људски род тиме што ће на земљи остварити исламску поруку. А исламска порука се остварује тако што се остварује исламски правни поредак, односно ствара јединствена исламска држава. Задатак те државе јесте да остварује божју вољу на земљи.²⁸ Руковођени том идејом, муслимански Маври су освојили Шпанију. И према исламском учењу, није се смело догодити да се било који део исламске земље одвоји од исламске државе, а то се шпанском реконквистом, тј. процесом ослобађања, десило. Али то не укида исламску мисију. Она мора, према исламу, да се остварује увек када за то има шанси. То значи да муслимани морају да чине све да сваки део света претворе у исламску територију. У тој акцији предност се даје земљама које су некада биле исламске. Како је казао Хасан ал Бана, оснивач египатског покрета Муслиманска браћа: „Свака земља у којој је изговорено Нема Бога осим Бога ... је исламска и мора исламска остати до краја света.“²⁹ Према томе, таква земља има приоритет у ширењу ислама, ако је та мисија прекинута, а то се управо десило са Шпанијом. Зато у покушају остваривања исламске мисије Шпанија има посебно место. Светски исламски центри одвајају велика средства за изградњу исламске инфраструктуре: културних центара, џамија и ревитализацију и обнављање исламских грађевина заосталих из времена њихове владавине. Такви су нпр. објекти у Гранади, последњој енклави под муслиманском влашћу на територији Шпаније. Са те

²⁷ Филип Хити, *Историја Арапа*, Веселин Маслеша, Сарајево, 1983.

²⁸ Миролjub Јевтић, Ханефијски фикх и модерна српска правна историја, *Анали правног факултета у Београду*, бр. 2/2007.

²⁹ Миролjub Јевтић, *Савремени циxад као рат*, Београд, Никола Пашић, 2001, 3. издање.

тачке гледишта, Шпанија је веома интересантна за усељенике из Северне Африке: Марока, Алжира, Мауританије итд. Мало је познато да је једно време Шпанија била под влашћу династија која је владала садашњом Мауританијом, па се Мауританци на неки начин у Шпанији осећају као код куће.³⁰ Имајући све то у виду, није чудно што је муслимана у Шпанији све више и више. Посебно је важно да је број илегалних имиграната толико велики да је сваки податак непоуздан. Данас се процењује да у Шпанији живи око милион муслимана. Њихов значај за шпанско друштво и утицај на политички живот се, нажалост, осетио када је извршен терористички напад муслиманских екстремиста на железничкој станици Аточа. То је тако снажно одјекнуло да је шпанска влада повукла свој војни контингент из Авганистана. Тиме се још једном потврђује колико је верска ситуација у Шпанији важна за политикологију религије.

Италијански случај је такође веома важан. Италија је имала делимично сличну историју односа са муслиманима. У једном периоду историје Сицилијом су владали Арапи и тамо оставили крупне трагове.³¹ Данас је Италија веома важно одредиште исламске емиграције, али, за разлику од Шпаније која прима муслимане пре свега из Магреба, Италија је изложена емигрантском таласу и са Блиског истока и из Албаније. Нормално, ни афрички муслимани нису незаинтересовани за Италију, посебно либијски. Не треба заборавити да је у Италији био извршен атентат на папу Јована Павла и да је тај атентат извршио Турчин Али Агца. Он је после хапшења изјавио да је на папу пуцао јер је представник западних крсташа. Тиме је читавој акцији дао исламски карактер, шта год о томе други муслимани који се са тим не слажу мислили. Историја савременог присуства ислама у Италији веома је важна за политикологију религије јер показује како се религијска слика света мења. Речено је већ да је ислам продро у Италију у 9. веку, када је освојена Сицилија. Према историјским подацима, последње исламско упориште у Италији је уништено 1300. године у провинцији Пуља³².

Од тада је ислам практично нестао и није га било све до седамдесетих година прошлог века. Тада креће талас исламске имиграције ка Апенинском полуострву, да би данас број следбеника Мухамеда у Италији достигао око милион. Сматра се да почетак исламске емиграције почиње седамдесетих када стижу први усељеници из Сомалије, која је

³⁰ Филип Хити, исто.

³¹ Исто.

³² Исто.

једним својим делом била британска колонија.³³ Данас присуство муслимана у Италији представља објект велике пажње медија и науке, али пре свега политике. То је посебно постало значајно када је један Италијан, који је прешао на ислам, поставио захтев да се из јавних институција, пре свега школа, уклоне распела, која традиционално тамо стоје.³⁴ Али то је био само врх леденог брега који има своје пипке у свим порам италијанског живота. Као на пример сукоб који је 2010. избио у једном од насеља Цигана, у околини Рима. Тамо је, наиме, дошло до сукоба између припадника ове етничке групе на верској основи. Сукобили су се досељеници са подручја бивше Југославије, православни и муслимани. Сукоб је добио такве димензије да су представници обе стране изјавили да не могу да живе заједно.³⁵ Тако се још једном показало да је Хантингтон у праву када је рекао да верски идентитет много више одређује људе него етнички.

Следећи карактеристични случај јесте грчки. Грчка је уставом одређена као православна земља и уставним текстом је чланом три истакнуто да је православље религија која преовлађује у држави.³⁶ Како је то све последица вишевековне борбе грчког народа за слободу од исламско-османске окупације, онда је јасно да је, без обзира на чланство Грчке у ЕУ и припадности Западу, однос према исламу много амбивалентнији. Међутим, привредни развој и отвореност граница са Европом представља изазов за емиграцију. Тако се у Грчку слило много избеглица из трећег света, али и из суседне Албаније после рушења режима Енвера Хоџе и отварања граница. Како је велики број Албанаца који су прешли у Грчку муслиманске вероисповести, као и велики број дошљака из Азије и Африке, то је ушаренило верску слику Грчке. Када покушамо да дамо информацију о броју муслимана који су се населили у Грчку онда је то квадратура круга, јер се огроман број њих тамо налази илегално, нарочито они из Албаније. Осим муслиманске мањине која одувек живи у Грчкој, први модерни муслимански досељеници су, према неким информацијама, пристигли 50-их година 20. века из Египта. Они су се сместили у Солуну и Атину. Али прави прилив почиње деведесетих година 20-ог века. Према неким подацима, повремено је у Грчкој боравило од 500.000 до милион самих Албанаца. Нормално, нису сви

³³ <http://www.euro-islam.info/country-profiles/italy> (14.9.2011)

³⁴ <http://www.guardian.co.uk/commentisfree/belief/2009/nov/04/italy-crucifixes-classroom-european-court> (Доступно 12.9.2011)

³⁵ <http://www.vesti-online.com/Vesti/Svet/93011/Italija-Rat-srpskih-i-bosanskih-Cigana> (15.9.2011)

³⁶ <http://www.hri.org/docs/syntagma> (12.9.2011)

Албанци муслимани. Огроман број оних који су се нашли код јужног суседа су и православни Албанци, јер је за њих Грчка посебно атрактивна. Али је ту био огроман број и оних који су муслимани. Једна тв емисија о Светој Гори је показала да су се муслимани Албанци нашли чак и тамо као најамни радници и то чак и на њивама и воћњацима Хиландара. Све то говори колико их може бити. Према службеним подацима државе, у Грчкој је 2001. године било самих држављана Албаније 443.500.³⁷ Али та цифра није у себе укључила Албанце из Македоније који су сви муслимани.³⁸ Ако је цифра од милион Албанаца барем у једном тренутку била тачна, то показује колико је свака прича оних Срба који мисле да се проблем КиМ може решити поделом бесмислена.

За само десетак година Грчка је добила скоро исто онолико Албанаца колико је Србија добила за пет векова исламско-османске владавине. Тиме се види да се поделом не би добило ништа. Када би се Србија лишила Комета, Бујановца и Прешева и кренула путем привредног развоја одједном би се показало оно што се види у Грчкој. Да за развој нису довољне само паре већ да неко мора и да ради. Већ сада, у условима овакве кризе, Србија има хроничан недостатак радне снаге у многим секторима јер нема Срба. Српкиње више не рађају довољно деце. Те гране су пољопривреда, све врсте занатства и услуга. Чак су у току кризе и ратова 1991–1995. у чачанским селима пољопривреду одржавали надничари из Бугарске. Али ни Бугарска нема деце, а са уласком у ЕУ отварају се много боље понуде. Тако би се могло десити да Србија одбаци КиМ, да би решила албанско питање. Да стигну кредити и крене обнова и да, рецимо, сељаци у селима куршумлијске општине кредитима засаде огромне комплексе јабука и малина, а радника за бербу нема. Једина слободна и јефтина радна снага које има у изобилју јесте ту надхват руке, преко тада замишљене границе у Подујеву. Дакле, или ће се довести Албанци из Подујева или берачи јабука из Бангладеша јер их у Србији нема, а тада их још више неће бити. Тако би се у малој Куршумлији слило више албанских берача јабука него што има становника. Градом би доминирао албански, јеле би се баклаве и храна спремана на лоју. Хришћански карактер града би се сасвим изгу-

³⁷ <http://www.ce-review.org/99/21/vidali21.html> (14.9.2011)

³⁸ О утицају ислама на албански проблем погледати Драган Новаковић, *Исламска заједница у функцији остваривања албанских националних интереса, Политикологија религије*, бр.1/2007, година 1. Доступно и на http://www.politicsandreligionjournal.com/images/pdf_files/engleski/volume1_no1/Islamska_zajednica_u_funkciji_ostvarivanja_albanskih_nacionalnih_interesa.pdf (12.9.2011.)

био. А онда крене постепено настањивање као у Грчкој и то је крај целог тог краја Србије, али само за почетак.³⁹

И да не идемо даље са црним сценаријом, јер га свако може лако замислити, и да се вратимо Грчкој. Дакле, Грци потврђују да је 2001. било скоро пола милиона самих Албанаца, а када их питате колико има муслимана они не могу да дају тачан податак. Али број наслова на арапском језику у грчким киосцима већ годинама непогрешиво показује да их је много, чак веома много. Јер, ако је центар грчке престонице преплављен арапским насловима, а киосци раде за паре и не држе робу коју не могу продати, све постаје јасно. Муслимана је толико а њихове верске потребе огромне и захтеви за отварањем џамија тако бројни да су градске власти Атине и влада у јулу 2006. дале дозволу да се изгради џамија у главном граду, а православна црква је обећала 28.000 метара квадратних земље за муслиманско гробље. Међутим, изгледа да реализација те идеје не иде баш најбоље, јер ни до данас, 2011, ове одлуке нису реализоване. Све то показује да, упркос декларативно добрим односима православних и муслимана, у Грчкој ствари не иду баш лако.⁴⁰

Посебно занимљив случај измене верске слике света јесте Аустрија. Занимљив и политички важан, али исто тако и као одличан пример за четврто поље истраживања политикологије религије, која се бави свим оним у оквиру наизглед сасвим секуларног понашања, што изазива директне религијско-политичке последице. Аустрија је, наиме, једна од најтврђих међу чланицама ЕУ по питању пријема Турске. Коментаришући захтев Турске за пријем у ЕУ, Аустријанци веле да када би Турска била примљена да би то представљало негирање неколико векова аустријске историје. А историја Аустрије се, како Аустријанци веле, у то време сводила на борбу да се Турска спречи да продре у Европу. Све то посебно добија на значају са чињеницом да се секуларни лик Турске постепено руинира и ова земља поново враћа својим исламским коренима.⁴¹ Али упркос томе,

---

³⁹Gregory R. Copley, Meeting the Burden of Statehood: Is Kosovo Ready?, *Политикологија религије*, бр.1/2007, година 1. Доступно и на http://www.politicsandreligionjournal.com/images/pdf_files/engleski/volume1_no1/Meeting_the_burden_of_statehood_-_is_kosovo_ready.pdf (12.9.2011)

⁴⁰<http://www.guardian.co.uk/world/2010/nov/28/athens-mosque-far-right-zaha-hadid> (13.9.2011)

⁴¹Колико то руши постојећу слику односа религије и секуларизма видети код John Rex, Secular Substitutes for Religion in the Modern World, *Политикологија религије*, бр.1/2007, година 1. Доступно и на http://www.politicsandreligionjournal.com/images/pdf_files/engleski/volume1_no1/Secular%20substitutes%20for%20religion%20in%20the%20modern%20world.pdf (12.9.2011)

криза која је захватила европску хришћанску породицу, што је резултирало смањењем стопе рађања, утицала је да и Аустрија осети недостатак радне снаге.

Као резултат тога отворене су аустријске границе за прилив радника из земаља са пронаталитетном политиком. Тако су у Аустрију, некад носиоца крсташког барјака у сукобу са османским цихадом, почели трбухом за хлебом да пристижу потомци оних који су некада силом хтели бечку катедралу да претворе у џамију и чија се топовска ђулад, која су разарала Беч, сада чувају као музејски експонати. Тако да данас у малој Аустрији муслимани, према подацима из 2001, чине већ 4,2% укупног становништва.⁴² А предвиђа се да ће до ове 2010. њихов број нарасти до 6% или на око 400 до 500.000 душа. У етничком смислу су најбројнији муслимани из Турске, БиХ и читаве бивше Југославије, али су нормално пристигли и остали са Блиског истока, Африке итд. Ислам је тако претекао другу религију Аустрије – протестантизам, а Беч красе бројне џамије и месџиди, што је био сан оних који су вековима безуспешно нападали Аустрију и пуцали топовима на град. Сада су џамије начињене у миру уз пристанак аустријских власти. Аустријска историја се осветила тако што је статус, који је додељен муслиманима после окупације БиХ 1878. године, сада реактивиран, па су муслимани и ислам од стране државе официјелно призната верска заједница. Тако да је 1979. године створена Исламска заједница Аустрије.⁴³

Та заједница има дозволу од државе да организује верску наставу у државним школама. Међутим, поред тога, у Аустрији постоје и паралелне верске институције. За многе од њих аустријске власти немају детаљне податке, али су нека полицијска истраживања показала да је један број муслимана Аустрије повезан са најекстремнијим исламским терористима у свету и са Ал Каидом. Финансирање слања муџахида – ратника цихада у Босну за време рата 1992–1995. је великим делом ишло преко Аустрије. А човек који је био један од организатора мартовског погрома православних Срба 2004, Самедин Џезаири, има аустријско држављанство.⁴⁴ Према аустријским подацима, међу муслиманима у тој земљи Турака има 110.000, Муслимана из Босне 82.000 и Албаније 20.000.

Слична је ситуација у Швајцарској. Исламска популација у Швајцарској стално расте. Према попису 2001. године било је око 310.000

⁴² <http://www.euro-islam.info/country-profiles/austria> (14.9.2011)

⁴³ Исто.

⁴⁴ Erich Pathfelder, Kosovo: Hielt der BND Infos zurück?, *Die Presse*, 20.11.2004, Беч.

муслимана или 4,26%, само осам година касније, 2009, процене казују да се исламска заједница увећала за 90.000 душа и да је нарасла на 5% популације. Занимљиво је да је концентрација муслимана виша у немачким говорелим подручјима нпр. Цириху или Базелу него у франкофонским подручјима. Једини франкофонски кантон, у коме је број муслимана изнад просека, јесте Женева. За људе са простора бивше СФРЈ најважнија је чињеница да је највећи број муслимана у Швајцарској са простора ове некадашње државе. Тако муслимана из бивше СФРЈ има око 56%, а Турака око 20%. Оно што је посебно важно јесте чињеница да муслимана у Швајцарској све до скоро није ни било. Пре само 20 година, 1989. било их је око 56.000 или 0,9%. Ако се та цифра упореди са данашњом види се колики је то раст. Посебно је важно да је присуство ислама изазвало крупне политичке последице у виду референдума око права муслимана да граде минарете на својим богомољама. Тај се референдум одржао у новембру 2009, и већином од 57,5% одлучено је да се забрани изградња минарета на муслиманским верским објектима. Али то се не односи на минарете који већ постоје, а таквих џамија са минаретом има четири.⁴⁵

Више је него јасно да овај случај представља такође велики изазов за политикологију религије и да спада у друго поље истраживања ове младе дисциплине политичких наука, која се бави религијским манифестацијама које немају никакву видљиву политичку намеру али изазивају политичке последице и то веома озбиљне.

Све ове промене довеле су у питање пут којим је Европа кренула од краја Другог светског рата. А може се рећи од буржоаских револуција, јер је идеја буржоаских револуција била да се створи грађанско друштво. Друштво у коме ће појединац бити мера света, јер ће индивидуалне слободе бити најважнија тековина таквог поретка. Међутим, идеја грађанског друштва, која је на први поглед свеобухватна и општечовечанска, што у основи и јесте, није могла да не пође од неких конкретних околности у своме обликовању. А те конкретне околности јесу да европске нације у културолошком смислу настају из истог миљеа; из јудеохришћанске традиције, којој је претходила стара грчка култура и римско право као темељ европског модерног права.

Тиме хоћемо да кажемо да се у основи радило о врло сличним културним традицијама, у којима је идеју грађанског друштва требало реализовати. Нормално, има ту разлика, јер се ради углавном о три велике етнолингвистичке групе: германској, романској и словенској. Јер се полако и

⁴⁵ <http://www.nytimes.com/2009/11/30/world/europe/30swiss.html> (13.11.2011)

Словени приклањају идеји ЕУ. Али је важно истаћи да је идеја грађанског уређења света рођена код оних који су пошли из потпуно истих религијских корена, из римокатоличке верзије хришћанства. Кад кажемо истих религијских корена имамо у виду да се културни обрасци пре свега темеље на религијским вредностима, а да су те религијске вредности дужи временски период за све протагонисте грађанског друштва биле идентичне. Ради се о томе да су све земље, где је настала идеја грађанства, биле римокатоличке дуже време.⁴⁶ Па и кад се римокатоличка црква у Енглеској, једној од колевки модерне демократије, претворила у Англиканску, ова потоња је дуго времена чувала римокатолички обред. А и данас за себе истиче да је католичанска и да, као и римска црква, вуче корене из апостолских времена.

Према томе, идеје грађанства су рођене на хришћанској основи која је давала могућности за то. Наиме, узор за хришћане јесте Исус Христос. Исто као што је узор за муслимане Мухамед а за Јевреје Мојсије итд. А Исус је дао пример како се односи међу људима требају организовати и хришћани су дужни да то следе. Што се тиче организације државе, Исус је живео у најорганизованијој држави тога времена – римском царству. И од почетка своје делатности, 30. године нове ере, па све до своје добровољно изабране трагичне смрти, 33. године нове ере, показивао индиферентност према држави. Напросто је настојао да пролази поред ње, говорећи „моје царство није од овог света, већ од оног другог“. Људе које је окупљао око себе везивао је заједницом љубави без примене државних механизма који користе власт и силу за своје несметано функционисање. Када је, после 313. године, хришћанство признато као легитимна вера, већ је огромна маса становника империје припадала том верском учењу. Зато је резултат био стварање хришћанске теократије 380. године, када је Теодосије прогласио хришћанство за државну веру.⁴⁷ Тада је, наиме, донет солунски едикт којим је проглашено да сви поданици цара морају исповедати веру коју исповедају епископи Рима и Александрије. Али како видимо, ово претварање хришћанства у државну веру није било последица саме хришћанске догме, него потреба очувања државе.

Због тога је у хришћанству од самог почетка остао ембрион секуларизма за који је пример дао Исус Христос. Тако да, кад су политички мислиоци и филозофи почели да размишљају о томе како да уреде друштво,

⁴⁶ Мирољуб Јевтић, Утицај вере на уједињење старог континента, *Српска политичка мисао*, бр.4/2008.

⁴⁷ Георгије Острогорски, *Историја Византије*, Просвета, Београд, недатирано.

појавила се као спасоносна мисао о секуларизму за који је пример давао Исус: „Дајте Богу Божје а цару царско“. Та идеја, повезана са целокупним погледима из свих тада познатих наука, омогућила је да се идеја цивилног друштва реализује. Али оно што је важно јесте следеће. Идеја цивилног друштва настала је у оквиру истог културног миљеа, истог језика, исте историје у којима је постојала и феудална теократија. Тако да неке вредности нико није доводио у питање иако су последица феудализма и теократије. Као нпр. монархије у Енглеској, Шведској, Холандији, Норвешкој итд, затим историје, службеног језика, државних симбола итд. Све то је савршено добро функционисало, док концепт преимућства индивидуалних права над колективним, праћен великим привредним развојем и порастом стандарда, није убио породицу. Индивидуализам се одразио на права жене. Она се еманциповала, постала пробирљивија по питању своје личне судбине, што је и нормално и природно. Али и себичнија. Исто су се понашали и мушкарци. Као резултат тога смањило се број бракова и они се склапају све касније. Разводи су се вишеструко увећали, а број живорођене деце по мајци пао на невероватно ниску стопу. Тако да је проста репродукција живих људи озбиљно доведена у питање. А све то је било праћено наглим развојем материјалних производних снага, којима је, упркос свим иновацијама у процесу производње, било потребно све више радних руку. А њих нема. Напросто, нису се родиле на једини начин на који човек може да се рађа.

Због тога се пред владе поставило питање како тај проблем решити. Једини одговор био је онај који смо показали у горњим редовима. Владе су отвориле границе својих земаља за странце који су могли да замене децу западњака која се нису родила. Шта наталитет значи најбоље показује пример Немачке. Она је у 19. веку успела да се уједини и створи једно од најмоћнијих царстава тога времена, развије до максимума производне снаге, направи дизел мотор, рендгенске зраке, створи једну од најмоћнијих армија, роди филозофе попут Ничеа. Али је истовремено била у стању да роди толико Немаца да попуне сва потребна радна места и на пољопривреди и у растућој индустрији и у војсци, и да роди студенте и ђаке, и да поред тога има толико живог света кога се радо одрекла, када су се упутили трбухом за хлебом и населили велике делове САД. А данас свако треће домаћинство у Немачкој има само једног члана.⁴⁸ Не једно дете него једног члана. Када ти људи буду умрли, њихови станови ће остати празни и нема ко да уђе у њих. А тамо има све, и струје и воде и

⁴⁸ *Политика*, 3.7.1999, стр. 5.

грејања и телефона и интернета и пун замрзивач, све за живот али живота нема!

У таквим условима Немачка је морала да отвори границе, али исто тако и остале земље у којима је концепт цивилног друштва тријумфовао. Прво су долазили људи из неразвијених држава запада, Португалије, Шпаније, југа Италије, Грчке, затим су почели да стижу људи са простора бивше Југославије. Дакле, културолошки слични па чак скоро и идентични, јер су нпр. баварски Немци римокатолици исто као Шпанци или Хрвати. Али ти придошли су врло брзо попримили особине Немаца и драстично смањили број деце по мајци. Тако да ни они нису били довољни па се морао наћи други излаз. А тај други излаз је Азија и Африка. А ту се ради о сасвим другим културама и другим религијским традицијама. Тако се десило оно што смо горе навели. Постепено и полако се показало да је идеја цивилног друштва немогућа. Тачније речено, да је у питању квадратура круга. Али у ту идеју су утрошени векови интелектуалних напора и огроман новац, а, што је најважније, као резултат сада имамо знатно промењену верску и културолошку слику друштва у питању. Где свако признање да је у питању промашај поставља несагледиве препреке како тај проблем решити. Зато су ту чињеницу, која је већ дуго била видљива толико дуго прикривали под тепих, да би то скривање било прекинуто 2010. када је канцелар Немачке Ангела Меркел изјавила да је идеја мултикултурализма мртва.⁴⁹ Тиме се показало да су се теорије и докторске дисертације, које су у Немачкој из ове области после Другог светског рата брањене, показале као силовање здравог разума. Меркелова је пре свега мислила на муслимане који су се показали као апсолутно неприлагодљиви немачком културном моделу. Али колико се Немци и Европљани плаше такве истине, видело се одмах после те изјаве Меркелове. Председник Немачке Кристијан Волф, чија је функција додуше само протоколарна, па му је и специфична тежина далеко мања него канцеларкина, ублажио је став канцеларке, истакавши да је ислам део немачког друштва.⁵⁰

Тиме је само појачао квадратуру круга, јер је грађанско друштво показало да што је више захтева за индивидуалним слободама то је више захтева за слободу религије, а што је више захтева за слободу религије то је више захтева за слободу испољавања ислама. А ислам, по дефиницији, не може да одвоји веру од државе и самим тим мора да укине грађанско друштво да би могао да постоји у свој својој пуноћи. Меркелова је

⁴⁹ <http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-11559451> (доступан 1.3.2011)

⁵⁰ Исто.

смогла снаге да то каже. А кад је председник републике видео шта то значи морао је да изглађује ствар, јер је заиста у питању квадратура круга. Ако је мултикултурно друштво немогуће, шта онда учинити, питање је које се поставља? Јер ако сви међународни акти и устав Немачке прокламују слободу вероисповести, онда мора бити слободе за ислам. Јер шта урадити са муслиманима који су већ ту, од којих велики број има немачко држављанство? Према немачким изворима, таквих је 2009. било 1.900.000 или 2,4% укупног броја становника.⁵¹ Од тога је 15.000 Немаца који су променили веру. Шта учинити са њима питање је? Ако остану у Немачкој они морају имати права на ислам. А ако имају права, а то се не може уклопити у немачки модел живљења, да ли то значи да ће то изазвати грађански рат? Да ли је то Меркелова поручила? Па је, брже-боље, њен формални шеф, Кристијан Волф пожурио да је демантује, поготову што су обоје из исте политичке партије, Хришћанско-демократске уније. Као што видимо, питање је веома сложено, поготову што ни на једну дилему западни политичари немају одговор. Зато ни сама Меркелова до сада није поновила ту мисао, нити се неко освртао на њу. Јер шта рећи, ако је она у праву. Шта урадити са муслиманима на тлу Европе. Натерати их да се покрсте? Да напусте Европу? Ништа од тога није могуће јер би то сасвим срушило поредак. А за то легитимет нема нико, али ни снаге. Зато је јавност, осим преношења изјаве канцеларке, мало коментарисала њену суштину.

Али није Меркелова једина која је то споменула. Председник Француске Николас Саркози је истакао исту ствар.⁵² Проблем је, као што видимо, веома озбиљан и он доводи у питање целокупан концепт међуљудских односа у Европи. Показује се да је промена верске слике Европе постала дестабилизујући фактор. Да због исламских верских захтева који се косе са културним обрасцима који се прихватају као нормални за Европу долази до реакција које изазивају озбиљне политичке последице. Долази до пораста десних снага које добијају подршку тамо где је не би требало бити. Напросто, ова ситуација битно утиче на политику, па се види колико су анализе политикологије религије неопходне за разумевање садашњег политичког тренутка Европе.

Слична је ситуација и у другим деловима света. САД, које су уживале у својој изолацији и где широке масе нису уопште или су мало биле заинтересоване за спољну политику, биле су шокиране после 11.9.2001, када су

⁵¹ <http://www.dw-world.de/dw/article/0,,4419533,00.html> (Доступно 13.9.2011)

⁵² <http://www.english.rfi.fr/france/20110228-fillon-warns-against-islam-debate> (Доступно 1. 3. 2011)

се два авиона зарила у близнакиње на Менхетну и када је трећи улетео у Пентагон. Одједном је исламско питање избило у први план. Одједном су Американци почели да обраћају пажњу на своје муслиманске суседе који им до тада нису били важни. Није ислам био неважан и непознат за Американце. „Нација ислама“, црначка политичка организација, и њени активисти, попут Елајце Мухамеда, Малкома Икса, и Мохамеда Алија, и те како су знали да заинтересују Американце. Али, то је било нешто сасвим друго, од 11.9.2001. Нација ислама је настала од Американаца, Афроамериканца како их зову, који много више него белци немају другу отаџбину и други језик осим енглеског. Али, овде се радило о нечему сасвим другом. Муслимани који нису амерички држављани, који су дошли да искористе америчко гостопримство, починили су терористички акт који је уздрмао САД.⁵³ Мада многи аналитичари говоре да је то акт који Ал Каида никако није могла да изазове, и да је то акт америчких власти са намером да се скрене пажња јавности са неких важних питања, озбиљна анализа показује да је то мало вероватно. Ако пођемо од претпоставке да је то учинио амерички естаблишмент да би добио одређене користи, као што се некада стално чинило, чини се да је то сада мало вероватно. Ево и због чега. Сви који се мало разумеју у међународне односе знају да САД, колико год да су јаке, ипак нису онолико јаке, односно далеко су слабије него што други о њима мисле. Зато је главна америчка снага пропаганда која их показује као непобедиве и недодирљиве. Са те тачке гледишта јасно је да је главни губитак 11.9.2001. за САД у томе да сада више нико не верује да су они нерањиви. Прича да је група одлучних људи, без икакве посебне државне потпоре, успела да победи све безбедносне системе САД, само може да покаже да су САД бескрајно слабе и да развије несигурност код грађана, а самим тиме и неповерење у способност институција система да штити безбедност како појединаца тако и читаве државе. И да самим тим изазове невероватне политичке турбуленције, неповерење у војску, полицију, ЦИА, ФБИ итд. Зато је мало вероватно да би у интересу САД било да они сами организују такву акцију. Нормално, када се 11.9. додају пораз у рату у Ираку⁵⁴, већ очекивани пораз у Авганистану, дестабилизирани Израел после неколико неуспелих војних операција у региону, јасно је да су штете од тога догађаја огромне

⁵³ О идеологији нападача на САД погледајте *Aneela Sultana, Taliban or Terrorist? Some Reflection on Taliban's Ideology, Политикологија религије*, бр.1/2009, година 3. Доступно и на http://www.politicsandreligionjournal.com/images/pdf_files/engleski/volume3_no1/aneela%20sultana.pdf (12.9.2011)

⁵⁴ Мирољуб Евтич, *Политкоректност и екстремизм, Свободнаја мисл* бр. 7–8 (1569) 2006, Москва.

и да би било врло наивно ако су то организовале власти. Пре би било логично да управо Американци шире причу да је део отуђених центара моћи организовао акцију Ал Каиде, него да признаје да је била неспособна да јој се супротстави.

Углавном, то је изазвало подозрење америчке јавности према муслиманима који су пристигли у САД у последњим деценијама прошлог века. Данас је муслиманска заједница у САД прилично бројна. Она се процењује од милион припадника до 5,5 милиона, у зависности од извора.⁵⁵ Већ сама та чињеница показује колико је проблем компликован и колико ту има отворених питања. Углавном сва ширина проблема се осетила приликом покушаја муслимана да у близини места где су биле куле близнакиње подигну исламски центар. То је изазвало лавину протеста породица жртава и њихових истомишљеника. Али и акцију једног свештеника са Флориде који је одлучио да јавно спали Куран као извор свега зла, како он види исламску свету књигу.⁵⁶ Колико је ислам постао интересантан просечном Американцу нарочито се види око полемике да ли је садашњи председник те земље Барак Обама муслиман или није.⁵⁷

Углавном, може се констатовати да је ислам постао део америчког миљеа, било због унутрашњих било због спољашњих разлога. Осим ислама, и друге нетрадиционалне религије су пристигле у САД. Тако су нпр. будисти почели да долазе крајем 19. века. Први будистички храм подигнут је у Сан Франциску 1853. године. Данас у САД делују бројне будистичке институције, храмови, школе, мисионарски центри. Број будиста се цени на око три милиона становника.⁵⁸ Поред будиста, и друга велика религија чије је централно поље простирања Азија – хиндуизам, такође је присутан у САД. Америка је веома атрактивна за усељенике свих вероисповести јер пружа веома велике могућности као најразвијенија земља света. Процењује се да је 2004. у САД живело 1.478.670, или 0,5%, 800.000 хиндуса.⁵⁹

Много значајније је присуство ислама код северног суседа САД, Канади. И све то из врло једноставног разлога. Канада је демографски далеко мања земља, тако да је присуство ислама али и других нетрадиционалних верских заједница много важније за политичку стабилност земље. Према

⁵⁵ 2008 *New York Times Almanac*, стр. 412.

⁵⁶ http://www.usatoday.com/news/religion/2011-03-21-quran-burning-florida_N.htm (2.9.2011)

⁵⁷ http://voices.washingtonpost.com/fact-checker/2008/06/was_obama_a_muslim.html (Доступно 13.9.2011)

⁵⁸ 2008 *New York Times Almanac*, стр. 412.

⁵⁹ http://en.wikipedia.org/wiki/Hinduism_in_the_United_States (Доступно 12.9.2011)

информацијама које су објављене 2001, у Канади је било 2% муслимана, и по 1% будиста, хиндуиста и Сика.⁶⁰ Али посебно важан податак јесте да у тој земљи живи и 16,2% оних који не верују.⁶¹ А то су претежно хришћани. Дакле, није проблем само у томе што се досељавају они који нису хришћани, а хришћанство је било једна од најважнијих карактеристика Канаде, већ чињеница да хришћани постају индиферентни. А припадници других религија заиста припадају својим верским заједницама и делују као компактна маса. Тако да су, и када су малобројни, јачи од хришћана. Зато и мали прилив из нетрадиционалних религијских подручја у Канаду може веома лако да поремети постојећи религијски баланс.

Број имиграната из нехришћанских земаља утицао је да се створи слика о Канади као постхришћанској земљи. А све то у складу са новом верском сликом. Та политика има за циљ да прилагоди новодошле заједнице чињеници да они који су начинили Канаду сада постају индиферентни према хришћанству. Све са циљем да се други помире са тим и да прихвате секуларни карактер државе. Али то не може бити могуће. Јер ни ислам ни хиндуизам не могу одбацити основе своје религије које у себе укључују теократске елементе.⁶² Шта то значи и колико се етнолингвистички састав мења види се из податка да у ширем региону Монтреала, који је доминантно француски, они којима је француски матерњи језик једва чине већину.⁶³

Посебно су у ризику, да се културни модел који их је створио брзо разори, Аустралијанци и Новозеланђани. Аустралија је површински огромна земља а има само 20.000.000 становника. Будући да има веома висок животни стандард, Аустралија је веома привлачна сиромашним суседима. Таква је нпр. Индонезија, земља са преко 245.000.000 становника од којих су огромна већина муслимани – 86%. И сигурно је да велики број тих Индонежана веома радо жели да се пресели у суседну Аустралију. Али када би само милион Индонежана дошао у Аустралију, што за Индонезију није ништа, у Аустралији би се тотално пореметио верски баланс. Поготову што муслимани имају увек већи наталитет од других. Тако би се могло десити да се тих милион усељеника у једној или две генерације

---

⁶⁰ http://en.wikipedia.org/wiki/Religion_in_Canada (Доступно 13.9.2011)

⁶¹ Исто.

⁶² Luca Ozzano, Religious Fundamentalism and Democracy, *Политикологија религије*, бр1/2009, година 3. Доступно и на http://www.politicsandreligionjournal.com/images/pdf_files/engleski/volume3_no1/luca%20ozzano.pdf (2.9.2011)

⁶³ http://ville.montreal.qc.ca/pls/portal/docs/PAGE/PES_PUBLICATIONS_FR/PUBLICATIONS/LANGUES.PDF (Доступно 14.9.2011)

претвори у већину и потпуно промени верску, етничку и лингвистичку слику Аустралије.⁶⁴ Зато аустралијске власти веома воде рачуна о верској, расној и националној припадности нових усељеника.

До изјаве Меркелове и поменутих изјава председника Француске, мултикултурализам је био мантра. И свако јој се клањао и умирао од страха да га неко не оптужи за ксенофобију, ако каже било шта што би могло бити схваћено као критика тога идеала. Зато је политика којом се контролише прилив усељеника у Аустралију веома суптилна. А зашто је то тако најбоље се види из податка да је ту скоро подигнута права хајка на политичаре из 70-их година који су тајним активностима хтели да осигурају преобладајућност белаца у усељеничкој квоти.⁶⁵ У страху да им се не деси нешто слично, садашњи политичари су веома опрезни, па чак и веома очигледне ствари не смеју да назову правим именом. Посебно је за политикологију религије важно да се види да је религијски проблем много важнији од расног или лингвистичког и да они који анализирају то аустралијско шаренило хоће да проговоре о расном или етничком али беже од верског проблема. То се посебно видело 2005. године када је дошло до сукоба на сиднејској плажи. Тада је дошло до сукоба локалне омладине и арапских усељеника. И сви извори су настојали да кажу да се ради о расним сукобима. А радило се о Арапима који знају да буду изразито расно бели као нпр. Сиријци или Либанци. Да је био у питању расни сукоб били би ту и Аборицини и прави црнци из Африке, који могу бити и анимисти и хришћани. Тек се из неких вести које су спорадично објављиване видело да је сукоб настао као последица осећања нелагодности због присуства ислама, а све то због терористичког акта на Балију, када су 2001. године терористи Ал Каиде убили велики број Аустралијанаца.⁶⁶

Дакле, када, после претходно наведених чињеница, истакнемо да број муслимана у Аустралији није превише велики и да их има само 1,7% онда та чињеница није толико важна. А много је важније шта они могу да представљају у будућности. Поред муслимана, у Аустралији живи и 2,7% будиста и 0,7% хиндуса. Све то показује да је измењена верска слика света веома важна за политичке односе у свету. И да стога политикологија религије мора томе феномену да посвети значајну пажњу.

---

⁶⁴ Abe W. Ata, Adjustment and Complications of Catholic and Inter-faith Inter-marriages, *Политикологија религије*, бр. 2/2007, година 1. Доступно и на http://www.politicsandreligion-journal.com/images/pdf_files/engleski/volume1_no2/Abe_W_Atata.pdf (2-9.2011)

⁶⁵ <http://www.immi.gov.au/media/fact-sheets/08abolition.htm> (2-9.2011)

⁶⁶ Миролуб Евтич, исто.

Литература

- Ata W. Abe, Adjustment and Complications of Catholic and Inter-faith Inter-marriages, *Политикологија религије*, бр. 2/2007, година 1.
- Sultana, Aneela, Taliban or Terrorist? Some Reflection on Taliban's Ideology, *Политикологија религије*, бр.1/2009, година 3.
- Острогорски, Георгије, *Историја Византије*, Просвета, Београд, недатирано.
- Copley, R. Gregory, Meeting the Burden of Statehood: Is Kosovo Ready?, *Политикологија религије*, бр.1/2007, година 1.
- Новаковић, Драган, Исламска заједница у функцији остваривања албанских националних интереса, *Политикологија религије*, бр. 1/2007, година 1.
- Rathfelder, Erich, Kosovo: Hielt der BND Infos zurück?, *Die Presse*, 20.11.2004, Беч.
- L'islam, première religion à Bruxelles dans vingt ans *LE FIGARO*, 21/03/2008, Париз.
- Ozzano, Luca, Religious Fundamentalism and Democracy, *Политикологија религије*, бр. 1/2009, година 3.
- Евтич, Мирољуб, Политкоректност и екстремизм, *Свободнаја мисл* бр.7-8(1569) 2006, Москва.
- Jevtic, Miroљub, Political Science and Religion, *Политикологија религије*, бр. 1/2007, година 1.
- Јевтић, Мирољуб, *Савремени џихад као рат*, Београд, Никола Пашић, 2001, 3. издање.
- Јевтић, Мирољуб, Ханефијски фикх и модерна српска правна историја, *Анали правног факултета у Београду*, бр. 2/2007.
- Јевтић, Мирољуб, Утицај вере на уједињење старог континента, *Српска политичка мисао*, бр. 4/2008.
- Singh, P.B. Ana, Heritage Contestation and Context of Religion: Political Scenario from South Asia, *Политикологија религије*, бр. 1/2008, година 2.
- 2008 *The New York Times Almanac*.
- Хити, Филип, *Историја Арана*, Веселин Маслеша, Сарајево, 1983.
- Allen, Chris, Fear and loathing: The Political Discourse in Relation to Muslims and Islam in British Contemporary Setting, *Политикологија религије*, 2/2010, година 4.

Интернет сајтови

- <http://www.immi.gov.au/media/fact-sheets/08abolition.htm>
<http://www.euro-islam.info/country-profiles/italy>
<http://www.guardian.co.uk/commentisfree/belief/2009/nov/04/italy-crucifixes-classroom-european-court>
<http://www.vesti-online.com/Vesti/Svet/93011/Italija-Rat-srpskih-i-bosanskih-Cigana>
<http://www.hri.org/docs/syntaxma>
<http://www.ce-review.org/99/21/vidali21.html>
http://en.wikipedia.org/wiki/Demographics_of_Vancouver#Chinese_origins
http://starisajt.nspm.rs/Debate/2005_CP_malashenko1.htm (Доступно 14.9.2011.)
http://www.mosquee-de-paris.org/index.php?option=com_content&view=article&id=19&Itemid=50
<http://www.euro-islam.info/country-profiles/city-profiles/paris>
<http://www.lejdd.fr/Societe/Actualite/A-Marseille-le-ras-le-bol-des-musulmans-188601> <http://en.wikipedia.org/wiki/Marseille#Population>
<http://www.monde-diplomatique.fr/1997/07/PONS/8843>
<http://news.bbc.co.uk/2/hi/7411877.stm>
<http://www.spartacus.schoolnet.co.uk/PRdisraeli.htm>
<http://www.sikhsinbritain.com>
http://en.wikipedia.org/wiki/Religion_in_Germany
<http://www.thevangogh.nl>
http://en.wikipedia.org/wiki/Theo_van_Gogh_%28film_director%29
<http://www.geertwilders.nl>
<http://www.euro-islam.info/country-profiles/austria>
<http://www.nytimes.com/2009/11/30/world/europe/30swiss.html>
<http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-11559451>
<http://www.dw-world.de/dw/article/0,,4419533,00.html>
<http://www.english.rfi.fr/france/20110228-fillon-warns-against-islam-debate>
<http://www.english.rfi.fr/france/20110228-fillon-warns-against-islam-debate>
http://www.usatoday.com/news/religion/2011-03-21-quran-burning-florida_N.htm
http://voices.washingtonpost.com/fact-checker/2008/06/was_obama_a_muslim.html
http://en.wikipedia.org/wiki/Hinduism_in_the_United_States
http://en.wikipedia.org/wiki/Religion_in_Canada
http://ville.montreal.qc.ca/pls/portal/docs/PAGE/PES_PUBLICATIONS_FR/PUBLICATIONS/LANGUES.PDF

NEW WORLD RELIGIOUS IMAGE

By Miroљjub JEVTIĆ

ABSTRACT

Leading ideology of U.S. and EU in the field of social relations is the ideology of "civil society". This idea was born in Europe and the U.S in relatively homogeneous religious situation. In that, time practical existed only two significant, related confessions: Roman Catholicism and Protestantism. Meanwhile religious images of the world and especially in the EU and the U.S. have changed significantly. Thus, the religious basis for civil society has changed. Therefore, in this text will be analyzed a new religious image of the world.

Key words: Religious images, Changes, Politology of Religion, Democracy, Demography